

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ТУКАЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ИСКЕ ДӨРЕШ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

КАРАР

«20» декабрь 2024 ел

Иске Дөреш авылы

№ 26

«2025-2027 елларга Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Иске Дөреш авыл жирлегендә юл хәрәкәте иминлеге турында» программаны раслау хакында»

2018-2024 елларга Россия Федерациясендә юл хәрәкәте иминлеге стратегиясен раслау турында» Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2018 елның 8 январендәге 1-р номерлы күрсәтмәсен гамәлгә ашыру максатында, Иске Дөреш авыл жирлеге Башкарма комитеты

КАРАР БИРӘ:

1. «2025-2027 елларга Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Иске Дөреш авыл жирлегендә юл хәрәкәте иминлеге» программасын расларга.
2. Әлеге карарны Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районының рәсми сайтында «авыл жирлекләре» бүлегендә (tukey.tatarstan.ru) һәм Татарстан Республикасы рәсми хокукый мәгълүмат порталында (pravo.tatarstan.ru) урнаштырырга.
3. Иске Дөреш авыл жирлеге Башкарма комитетының 2023 елның 14 декабрендәге 20 номерлы карары (барлык үзгәрешләре белән) үз көчен югалткан дип санарга.
4. Әлеге карар үтәлешен контрольдә тотуны үз җаваплылыгымда калдырам.

Башкарма комитет Житәкчесе

Р.М. Дусадбеков

Иске Дөреш авыл жирлеге
Башкарма комитетының 20
декабрэндәге 26 номерлы
карары белән кабул ителде

«2025-2027 елларга

Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы

Иске Дөреш авыл жирлегендә юл хәрәкәте иминлегенә»

ПРОГРАММАСЫ

ТР, Тукай районы
2024 ел

ПРОГРАММА ПАСПОРТЫ

Программаның исеме	«2025-2027 елларга Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Иске Дөреш авыл жирлегендә юл хәрәкәте иминлеге» программасы
Программаны эшләү өчен нигез	2018-2024 елларга Россия Федерациясендә юл хәрәкәте иминлеге стратегиясен раслау турында» Россия Федерациясе Хөкүмәтенен 2018 елның 8 январендәге 1-р номерлы күрсәтмәсе, «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү чаралары турында» Татарстан Республикасы Президентының 2014 елның 06 декабрендәге 1115-ПУ номерлы Указы, «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген арттыру, юл-транспорт һәлакәтләрен кыскарту һәм аларның нәтижәләрен киметү чараларын гамәлгә ашыру турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2023 елның 19 декабрендәге 1646 номерлы карары
Программаның дәүләт заказчысы	Татарстан Республикасы Транспорт һәм юл хужалыгы министрлыгы
Программаны төп эшләнүчеләр	Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Иске Дөреш авыл жирлеге башкарма комитеты
Программаның максатлары һәм бурычлары	<p>Программаның максаты – юл-транспорт һәлакәтләренен авырлыгын киметү, гражданның гомерен, сәламәтлеген һәм аларның мөлкәтен саклауны тәмин итү, Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Иске Дөреш авыл жирлеге юлларында аларның законлы хокукларын һәм имин хәрәкәт шартларын тәмин итү.</p> <p>Максатка ирешү шарты булып түбәндәге бурычларны хәл итү тора:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Иске Дөреш авыл жирлегенен юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү буенча дәүләт системасын камилләштерү; - транспорт чараларын йөртүчеләрне һөнәри эзерләү, янадан эзерләү сыйфатын күтәрү; - юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркыныч тәртибен кискәтү һәм транспорт чараларын йөртүчеләрнең ышанычлылыгын арттыру; - юл хәрәкәте иминлеген пропагандалауның, контроль-күзәтчелек эшчәнлегенен нәтижәлелеген арттыру; - транспорт чараларының конструктив һәм эксплуатацион куркынычсызлыгына, аларны тормышка ашыру механизмнарына кагылышлы таләпләрне камилләштерү; - юл хәрәкәтен оештыруның нәтижәле схемаларын, методларын һәм чараларын эшләү һәм куллану; - авыл жирлеге юлларында куркыныч участокларны бетерү һәм булдырмау; - балаларны гына түгел, өлкән яшьтәге кешеләрне дә (шул исәптән пенсионерларны) урамда һәм юлларда хәрәкәт итү куркынычсызлыгы кагыйдәләренә өйрәтү системасын камилләштерү; - авария-коткару эшләренен һәм юл-транспорт һәлакәтләрендә зыян күрүчеләргә ашыгыч медицина ярдәме күрсәтүнең нәтижәлелеген арттыру
Программаны тормышка ашыру вакыты	2025-2027 еллар
Тормышка ашыруның көтелгән соңгы нәтижәләр	<p>Программаны тормышка ашыру нәтижәсендә авариянең индикатив күрсәткечләре кимү көтелә: юл-транспорт һәлакәтләренен авырлыгы.</p> <p>Юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозу очраклары ачыклану дәрәжәсен республика буенча уртача күрсәткечтән югарырак күтәргә, шул ук вакытта ЮХИДИ бүлекчәсе эшчәнлеген тизлекне арттыру, узып китү, юл чатында йөрү кагыйдәләрен үтмәү кебек бозуларны ачыклауга юнәлдергә, бу юл-транспорт һәлакәтләренен кимүенә сизелерлек йогынты ясагач.</p> <p>Авыл жирлеге территориясендә һәм ТР Тукай муниципаль районы юлларында автомобиль транспорты өлкәсендә авариялелек дәрәжәсенен кимүе</p>

Программаның төп чаралары	Муниципаль дәрәжәдә юл хәрәкәте иминлеге белән идарә итү структураларын камилләштерү, Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеге идарәсе дәүләт системасының хокукый һәм мәгълүмат базасын камилләштерү. Юл хәрәкәте иминлеге проблемалары буенча максатчан мәгълүмати-пропаганда кампанияләре үткәреү, массакүләм мәгълүмат чараларында юл хәрәкәте иминлеге мәсьәләләрен даими яктырту. Балалар һәм яшүсмерләрнең транспорт культурасын тәрбияләү һәм куркынычсыз тәртипкә өйрәтүнең яңа формаларын һәм ысулларын эшләү һәм гамәлгә кертү, автотранспорт профилендәге спорт картинг-клублары, балалар яшүсмерләр автомәктәбе челтәрен булдыру. Машина йөртүчеләрне әзерләү системасын камилләштерү, автотранспорт чараларын йөртүчеләрнең һөнәри осталыгын күтәрү һәм әзерләү буенча алдынгы технологияләр үзәген булдыру. Контроль-күзәтчелек органнарының үзара хезмәттәшлеге системасын камилләштерү, тиз йөрешле хәрәкәт режимын контрольдә тоту өчен техник чаралар һәм жиһазлар кертү, техник карау чараларын гамәлгә кертү
Программаның ярдәмче программалары һәм төп чаралары үтәлешен оештыру өчен жаваплылар	Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Иске Дөреш авыл жирлегенә Башкарма комитеты
Финанслау күләме һәм чыганаclarы	Программаны финанслауның гомуми күләме 300 мең сум тәшкит итә

1. КЕРЕШ

Әлеге программа «2018-2024 елларга Россия Федерациясендә юл хәрәкәте иминлеге стратегиясен раслау турында» Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2018 елның 8 январендәге 1-р номерлы күрсәтмәсе, «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү чаралары турында» Татарстан Республикасы Президентының 2014 елның 06 декабрендәге 1115-ПУ номерлы Указы, «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген арттыру, юл-транспорт һәлакәтләрен кыскарту һәм аларның нәтижеләрен киметү чараларын гамәлгә ашыру турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2023 елның 19 декабрендәге 1646 номерлы карары нигезендә эшләнде.

Әлеге Программа юл-транспорт һәлакәтләренең авырлыгын киметү, гражданның гомерен, сәламәтлеген һәм аларның мөлкәтен саклауны тәэмин итү, ТР Тукай муниципаль районы Иске Дөреш авыл жирлегенә юлларында аларның законлы хокуклары гарантияләрен арттыру максатларында эшләнде.

Әлеге Программа түбәндәге бурычларны хәл итүгә юнәлдерелгән:

- Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Иске Дөреш авыл жирлегендә юл хәрәкәте иминлеге дәүләт идарәсенең нәтижеләлеге арттыру;
- юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркыныч тәртибен кискәтү һәм транспорт чараларын йөртүчеләрнең ышанычлылыгын арттыру;
- юл хәрәкәтен оештыруның нәтижелә схемаларын, методларын һәм чараларын эшләү һәм куллану;
- жирле юлларда куркыныч участокларны бетерү һәм булдырмау;
- авария-коткару эшләренең һәм юл-транспорт һәлакәтләрендә зыян күрүчеләргә ашыгыч медицина ярдәме күрсәтүнең нәтижеләлеге арттыру.

1. Юл-транспорт һәлакәтләренең төп сәбәпләре булып тора:

- юл хәрәкәтендә катнашучыларның юл хәрәкәте кагыйдәләрен һәм һава-метеорологик шартларны үтәмәве;

- машина йөртүчеләрне эзерләү процессы белән төгәл, бердәм идарә итү булмау аларның эзерлек дәрәжәсенә һәм сыйфатына карата оптималь таләпләр тәэмин итми;

- машина йөртүчеләрне эзерләү сыйфатына һәм юл хәрәкәтендә башка катнашучыларның юлларда үз-үзләрен тотышы культурасына карата таләпләрне арттыру укуы һәм тәрбияләү структурасында, формаларында һәм ысулларында адекват үзгәрешләр белән, мәгариф учреждениеләренең төп массасы педагогик кадрлар составын яхшырту белән бергә алып барылмый;

- халыкның юлларда үз-үзенә тоту культурасының үзгәрүче юл хәрәкәте шартларына туры килмәве;

- машина йөртүчеләрнең хезмәт һәм ял режимнарын үтәүне контрольдә тотуны камилләштерү;

- юлларның сыйфаты канәгатьләнәрлек булмау.

Жәмәгатьчелек фикерен сораштыру нәтижәләре күрсәткәнчә, авариялелек торышына хокукый нигилизм һәм куркынычсызлык таләпләренә битарафлык күрсәтү төп йогынты ясый. Сораштырылган шәхси транспорт йөртүчеләрнең якинча 30%ы үз гамәлләрен юл хәрәкәтендә катнашучыларның башка мәнфәгатьләренә туры китерми, 40%ы гадәт буенча юл хәрәкәте кагыйдәләрен боза, чөнки юлда беркайчан тәртип сакламый, 35%ы юл ситуациясе (юлның начар торышы, хәрәкәтне оештырудагы житешсезлекләр, транспорт агымының югары тыгызлыгы һәм интенсивлыгы) юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозарга мәжбүр иткән, дип санып, 13%ы юл хәлен кисәтү һәм 5%ы машина йөртүченең игътибары читкә юнәлү дип раслый. Сораштырылуучыларның 28%ы кайчан да булса исерек хәлдә транспорт белән идарә иткән, аларның 25%ы, транспорт руле артына утырганда, сизмәсләр һәм жәзага тартылмаслар дип өметләнгән, 20%ы машина йөртү сыйфатына һәм юл хәлен бәяләүгә алкоголь йогынты ясамаячак, дип санаган.

Моннан тыш, жәмәгатьчелек фикерен сораштыру бүгенге көндә машина йөртүчеләр һәм жәяүлеләр арасында үзара мөнәсәбәтләр бик киеренке булуын күрсәтә. Юл хәрәкәтендә катнашучы бу төркемнәрнең үзара каршы торуы, кагыйдә буларак, юлларда куркыныч хәл тудыруга һәм әлегә төркемнәр арасындагы юл-транспорт һәлакәтләренең шактый өлешендә үлемгә китерә.

Жәяүлеләр тарафыннан жәрәхәтләнүгә китергән юл хәрәкәте кагыйдәләрен төп бозулар булып машина йөргән жирдә билгеләнмәгән урында юл аша чыгу, көйләү сигналлары таләпләрен бозу, жәяүлеләрнең юлның машина йөрү өлешендә исерек хәлдә булуы тора. Жәяүлеләр кичүе булмаган урыннарда юлларны чыгу – иң зур куркыныч. Жәяүлеләрнең юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозуның объектив сәбәпләре:

- жәяүлеләр кичүләренең житәрлек булмавы;

- төзекләндерелгән тукталыш мәйданчыклары булмау;

- жәмәгать транспорты тукталу урыннарында «Автобус тукталышы урыны» юл билгеләре булмау;

- юл чатлары зонасында «Главная дорога», «Уступите дорогу» юл билгеләре булмау.

Юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү проблемасы халыкның иң киң катламнары, жәмәгатьчелек фикерен исәпкә алмыйча хәл ителә алмый. Социаль-психологик системалар, шул исәптән дини укулар, төрле рухи концепцияләр һәм ижтимагый берләшмәләр нигезендә халыкның киң массаларының үз-үзләрен тотышы формаларын һәм ижтимагый аңын формалаштыру тәжрибәсе кешеләрнең үз-үзләрен тотышы хакында массакүләм үзгәрешләргә исәп тотарга мөмкинлек бирә. Социаль-психологик системалар, шул исәптән дини укулар, төрле рухи концепцияләр һәм ижтимагый берләшмәләр нигезендә халыкның киң массаларының үз-үзләрен тотышы формаларын һәм ижтимагый аңын формалаштыру тәжрибәсе кешеләрнең үз-үзләрен тотышы хакында массакүләм үзгәрешләргә исәп тотарга мөмкинлек бирә.

Халык белән пропаганда-аңлату эшләре, балалардан башлап, даими алып барылырга тиеш һәм барыннан да элек юл хәрәкәтендәге вакыйгаларның тискәре нәтижәләренә бәйле потенциал куркынычны аңлауга, юл хәрәкәте иминлегә өлкәсендә нормаларны, кагыйдәләрне һәм стандартларны бозучыларга карата тискәре мөнәсәбәт формалаштыруга юнәлтелгән булырга тиеш. Моннан чыгып, юл хәрәкәтендә кешеләрнең хокукый тәртибен формалаштыру юнәлешләрен билгеләгәндә, халыкның төрле социаль һәм яшь категорияләренә юнәлдерелгән дифференциацияләнгән пропаганда үткәрелергә тиеш.

Авариялелек дәрәжәсен, китерелгән кеше һәм матди югалтуларны бары тик дәүләт һәм ижтимагый оешмалар тарафыннан бөтен халыкның актив ярдәме белән законнар чыгару, икътисадый, техник һәм тәрбия характерындагы чаралар комплексын гамәлгә ашырганда гына киметергә мөмкин.

Юл хәрәкәтендә катнашучылар белән эшләүдә дәүләт сәясәтен камилләштерү буенча юлларда халыкның үз-үзен тотышы культурасын күтәрүгә юнәлдерелгән проектны тормышка ашыру Иске Дөреш авыл жирлегендә авариялелек дәрәжәсен киметергә мөмкинлек бирәчәк, бу юл-транспорт һәлакәтләреннән килгән зыянны каплауга матди чыгымнарны киметәчәк.

2. ПРОГРАММАНЫҢ МАКСАТЛАРЫ ҺӘМ БУРЫЧЛАРЫ

Программаның максаты булып гражданның сәламәтлеген һәм аларның мөлкәтен саклауны тәмин итү, Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Иске Дөреш авыл жирлегендә юллары буенча имин хәрәкәт итү шартларына аларның законлы хокукларын гарантияләү тора. Максатка ирешү шарты булып түбәндәге бурычларны хәл итү тора:

- жирлектә юл хәрәкәте иминлегенә дәүләт идарәсенең нәтижәлелеген арттыру;
- юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркыныч тәртибен кискәтү һәм транспорт чараларын йөртүчеләрнең ышанычлылыгын арттыру;
- юл хәрәкәтен оештыруның нәтижәле схемаларын, методларын һәм чараларын эшләү һәм куллану;
- авыл жирлегендә юлларында куркыныч участокларны бетерү һәм булдырмау;
- авария-коткару эшләренә һәм юл-транспорт һәлакәтләрендә зыян күрүчеләргә ашыгыч медицина ярдәме күрсәтүнең нәтижәлелеген арттыру.

3. ПРОГРАММАНЫҢ ТӨП ЧАРАЛАРЫ. ПРОГРАММА ЧАРАЛАРЫНЫҢ (БҮЛЕКЛӘРНЕҢ) СИСТЕМАСЫ

Программаның максатына 5 максатчан проект белән тәкъдим ителгән программа чаралары комплексын тормышка ашыру нигезендә ирешү күздә тотыла:

1 проект. Юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү белән идарә итүнең муниципаль системасын камилләштерү

Проектның төп максаты булып Тукай муниципаль районы Иске Дөреш авыл жирлегендә юл хәрәкәте иминлегенә дәүләт идарәсенең нәтижәлелеген арттыру тора.

Чаралар планында юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү белән идарә итү системасын алга таба камилләштерү каралган. Бу бурыч хәзерге вакытта аеруча актуаль. Әлеге проект кысаларында жирлек дәрәжәсендә идарә структураларын камилләштерү, юл хәрәкәте иминлеген белән идарә итүнең дәүләт системасын хокукый һәм мәгълүмати тәмин итү буенча чаралар комплексын (түбәндә китерелгән) тормышка ашыру күздә тотыла.

Юл хәрәкәте иминлегенә өлкәсендә юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү һәм оештыруга карата таләпләрне билгеләүче, әлеге таләпләрне тормышка ашыру тәртибен һәм аларны бозган өчен җаваплылыкны билгеләүче норматив базаны камилләштерү буенча эш алып бару планлаштырыла. Автомобиль транспортында пассажирлар йөртү иминлеген арттыруга юнәлдерелгән чаралар комплексы гамәлгә ашырылачак.

Юл-транспорт һәлакәтләренә авыр нәтижәләрен киметү өчен, проектта авария-коткару эшләренә оперативлыгын һәм нәтижәлелеген арттыру чараларын гамәлгә ашыру каралган.

Юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү, аварияләренә булдырмау максатыннан, автотранспорт предприятиеләре тарафыннан өстәмә рәвештә түбәндәге чаралар эшләнә:

1. Начар климат шартларында машина йөртүчеләрнең эшенә ныклы контроль, яшь машина йөртүчеләрнең мөстәкыйль эшләвен, аларның машина йөртү күнекмәләрен тикшерүне тәмин итүне контрольдә тоту оештырылган.

2. Юл хәрәкәте кагыйдәләре һәм машина йөртү күнекмәләре буенча йөртүчеләрнең белемнәрен өстәмә тикшерүләр үткәрелә.

3. Ял көннәрендә, төнлә һәм эштән тыш эшләрдә 3 айдан да ким эш стажы булган йөртүчеләрне эшкә җәлеп итү тыела.

4. Хэрэкэттәге составка техник хезмәт күрсәтү һәм ремонтлау сыйфатын контрольдә тоту тәэмин ителгән.

5. Куркыныч участокларда хэрәкәт режимнарын үтәүне контрольдә тоту көчәйтелде.

6. Хэрәкәт иминлеген тәэмин итү мәсьәләләре буенча машина йөртүчеләр-остазлар белән инструктив-методик киңәшмәләр, семинарлар үткәрелә.

7. Барлык юл-транспорт һәлакәтләре дә тикшерелә.

Һәр предприятиедә күчмә составны ремонтлау, линиягә чыгарганда һәм предприятиегә кайтканда аның техник торышы, күчмә составны экипировкалау, машина йөртү составына яна медицина таныклавы, рейс алды һәм рейстан соң контроль тикшерү, машина йөртүчеләрнең хезмәт һәм ял режимын үтәү өчен җавап бирүче структуралар бар. Кышкы һәм җәйге эш шартларына күчкәндә сезонлы инструктажлар үткәрелә. Машина йөртүчеләр составына юл-транспорт һәлакәтләренә барлык очраклары һәм сәбәпләре дә хәбәр ителә.

2 проект. Юл хэрәкәтендә катнашучылар белән эшләүдә дәүләт сәясәтен камилләштерү

2022-2024 елларга каралган «Юл хэрәкәте иминлеген арттыру буенча чараларга ижтимагый ярдәм оештыру» проектындагы күп кенә чараларны «Юл хэрәкәтендә катнашучылар белән эшләүдә дәүләт сәясәтен камилләштерү» проектының икенче этабында давам итү күздә тотыла. Максатчан мәгълүмати-пропаганда кампанияләре ярдәмендә юл хэрәкәте иминлеге проблемасы буенча жәмәгатьчелек фикерен формалаштыру, халыкны укытуның нәтижәле методларын кертү буенча эш давам итәчәк, шул исәптән балалар һәм яшүсмерләр белән юлларда куркынычсызлык кагыйдәләренә өйрәтү буенча эш көчәйтеләчәк. Машина йөртүчеләрнең һөнәри ышанычлылыгын арттыру буенча чаралар каралган. Аларның төп өлешләре булып машина йөртүчеләрне эзерләү системасын камилләштерү, юл хэрәкәте кагыйдәләрен системалы рәвештә бозучы машина йөртүчеләр белән профилактик эш алып бару, йөртүчеләргә психофизиологик диагностика үткәрү нигезләрен булдыру тора.

Проектның төп максаты – юл хэрәкәтендә катнашучыларның куркыныч тәртибен кисәтү һәм транспорт чараларын йөртүчеләрнең һөнәри ышанычлылыгын арттыру.

Проект кысаларында массакуләм мәгълүмат чараларын файдаланып, юл хэрәкәтендә катнашучыларның куркынычсыз тәртибен формалаштыруга, табибка кадәр беренче ярдәм күрсәтү методларына һәм юл хэрәкәтенә хокукый мәсьәләләренә юнәлдерелгән чаралар комплексын, массакуләм мәгълүмат чараларында юл хэрәкәте иминлеген оештыру һәм тәэмин итү мәсьәләләре буенча даими макаләләр циклын, юл хэрәкәте иминлеге торышын аңлату һәм юл хэрәкәте иминлеген тәэмин итү буенча күрелә торган чаралар турында белгечләр чыгышлары күздә тотыла.

Массакуләм мәгълүмат чаралары ярдәмендә жәмәгатьчелек фикерен формалаштыру һәм юл хэрәкәте кагыйдәләрен үтәү буенча махсус пропаганда кампанияләрен оештыру һәм үткәрү күздә тотыла. Бу кампанияләр контроль-күзәтчелек органнары эшчәнлегенә белән яраштырылырга һәм юл хэрәкәтендә катнашучыларның үз-үзләрен тотышын максатчан контрольдә тотуны гамәлгә ашырырга тиеш.

Әлеге чараларны тормышка ашыру халыкның игътибарын юл хэрәкәте иминлеге проблемасына жәлеп итүне, үткәрелә торган чараларга ижтимагый ярдәм күрсәтүне һәм юл хэрәкәтендә катнашучыларда куркынычсызлык стандартларын формалаштыруны тәэмин итәргә тиеш.

Проектта юл хэрәкәтендә аеруча якланмаган катнашучыларга, балаларга, яшүсмерләргә, шулай ук пенсионерларга аерым игътибар бирелә. Балаларны һәм яшүсмерләренә транспорт культурасына өйрәтүнең һәм тәрбияләүнең юлларда һәм урамнарда үз-үзләрен дәрәс тоту күнекмәләрен һәм белемнәрен актив, ижади яктан үзләштерүне тәэмин итә торган яңа, нәтижәләрәк формаларын һәм ысулларын кертү каралган: юл хэрәкәте иминлеге буенча иң яхшы рәсем һәм плакат конкурсы үткәрү, автотранспорт профилендәге спорт клубларын, урта белем бирү мәктәпләре каршындагы велошәһәрчеләр төзү каралган.

Проектта каралган мөһим юнәлешләренә берсе булып юл хэрәкәте кагыйдәләрен бозган машина йөртүчеләр белән профилактик эш алып бару тора.

Исерек хәлдә ясалган юл-транспорт һәлакәтләрен кисәтү өчен машина йөртүчеләргә рейс алды тикшерүе үткәрергә кирәк. Көтелгән нәтижә – исерек хәлдә ясалган юл-транспорт һәлакәтләренә кимү.

Юл-транспорт һәлакәте урынында беренче булып ЮХИДИ бүлеге хезмәткәрләре һәм автотранспорт йөртүчеләре була. Зыян күргәннәргә беренче медицина ярдәме күрсәтү өчен ЮХИДИ бүлеге хезмәткәрләре, шулай ук машина йөртүчеләр беренче ярдәм күрсәтүнең билгеле бер күнекмәләренә ия булырга тиеш. Беренче медицина ярдәме күрсәтү буенча укуларны Тукай районы үзәк хастаханәсе үткәрә, укыту программасы 16 сәгатькә исәпләнгән.

Югарыда әйтелгәннәренә исәпкә алып, проектта балаларны һәм яшүсмерләренә транспорт культурасына өйрәтүнең һәм тәрбияләнүнең юлларда һәм урамнарда үз-үзләрен дәрәс тоту күнекмәләрен һәм белемнәрен актив, ижади яктан үзләштерүне тәмин итә торган яңа, нәтижеләрәк формаларын һәм ысулларын кертү каралган.

3 проект. Юл хәрәкәтен оештыруны һәм шартларын камилләштерү

Өлеге проектның төп максаты булып Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Иске Дөреш авыл жирлегендә юл хәрәкәте оештыруның тагын да нәтижеләрәк схемаларын, методларын һәм чараларын эшләү һәм куллану, юл хәрәкәте шартларын камилләштерү юлы белән юл-транспорт һәлакәтләре килеп чыгу куркынычын киметү тора. Куелган максатка ирешү чарасы булып юллардагы куркыныч участокларны һәм куркыныч хәрәкәт шартларын бетерү һәм кисәтү буенча чаралар комплексын тормышка ашыру тора.

«Татавтодор» ААҖнең Чаллы филиалы 395,1 км территориаль автомобиль юлына хезмәт күрсәтә. Районның гамәлдәге автомобиль юллары чөлтәре нигездә формалашкан. Эмма күп кенә параметрлар буенча ул автомобиль хәрәкәтенең барлык үсә баручы таләпләренә туры килми, шуңа күрә транспорт чыгымнарын бөтен яклап киметү бурычы белән беррәттән, районда гамәлдәге автомобиль юллары чөлтәрен камилләштерү эше дә давам ителергә тиеш, ул теләсә нинди хужалык элементләрен гамәлгә ашырганда уңайлыкның һәм рентабельлекнең гарантияләнгән дәрәжәсен тәмин итәчәк.

Анализ мәгълүматлары буенча жирле эһәмияттәге гомуми файдаланудагы автомобиль юллары (поселок эчендәге) күчеш тибындагы өслеккә ия. Бу юллар ныклык күрсәткечләре һәм автомобиль транспорты хәрәкәте куркынычсызлыгы буенча төзелеш нормаларының һәм кагыйдәләренәң заманча таләпләренә конструктив туры килми.

Шулай итеп, жирлекләрдә күчмә типтагы юллар саны шактый. Барлык торақ пунктлар һәм авыл хужалыгы предприятиеләре дә каты өслекле юллар белән тәмин ителмәгән. Шуңа күрә Программа чаралары юл шартларын гомуми яхшыртуга һәм юл-транспорт һәлакәтләре концентрациясе участокларын бетерүгә ярдәм итә.

Гамәлдәге юлларны гомуми яхшырту аларга шундый форма бирүгә һәм юл хәрәкәте кагыйдәләре таләпләренә туры килә торган хәрәкәтне жайга салуны тәмин итүгә юнәлдерелгән.

, Юл-транспорт һәлакәтләренәң, шул исәптән аеруча авыр нәтижеләрнең сәбәпләр структурасында машина йөртүчеләрнең аруы мөһим факторларның берсе буларак, машина йөртүчеләрнең хезмәт һәм ял режимнарын үтәүгә контрольне камилләштерүне таләп итә. Нәтижелә контрольне гамәлгә ашыру транспорт чараларын хәрәкәт параметрларын теркәү жайланмалары белән техник жиһазландырганда мөмкин булчак.

4 проект. Юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү өлкәсендә контроль-күзәтчелек эшчәнлеген камилләштерү

Юл-транспорт һәлакәтләрен кисәтү буенча нәтижелә чараларның берсе булып контроль-күзәтчелек эшчәнлеген активлаштыру тора. Контроль-күзәтчелек эшчәнлегә түбәндәгеләрне үз эченә ала: юл хәрәкәтендә катнашучыларның эшчәнлеген (юл хәрәкәте кагыйдәләре таләпләрен үтәү) контрольдә тоту; тиер юл аркылы чыгу урыннарын һәм юлларны, ясалма корылмаларны карап тотуны һәм линиягә чыгучы транспортның төзеклеген контрольдә тоту.

Проектның төп максаты булып хокукый, оештыру, мәгълүмати һәм техник тәмин итүне камилләштерү юлы белән, контроль-күзәтчелек эшчәнлегенең нәтижеләлеген арттыру хисабына аварияләренә киметү тора.

Өлеге максатны тормышка ашыру өчен түбәндәге бурычларны хәл итү күздә тотыла:

- юл хәрәкәте иминлегә өлкәсендә ведомствора компетенциягә ия контроль-күзәтчелек органнарының нәтижелә хезмәттәшлегә системасын булдыру.

Юл-транспорт һәлакәтләре концентрациясе участкаларын бетерүгә һәм юл шартларын яхшыртуга юнәлдерелгән Программаның беренче этабы чаралары шулай ук юл-транспорт һәлакәтләре концентрациясе участкаларында һәм башка потенциал куркыныч участкаларда юл эшләрен башкарганда алга таба да үсеш алды, автомобиль юлларында куркынычсыз транспорт развязкасын урнаштыру каралган. Юл-транспорт һәлакәтләрен ачыклауның һәм зыян күрүчеләргә беренче ярдәм күрсәтүнең мәгълүмати системасын алга таба үстерү, шулай ук госпитальгә кадәрге этапта медицина ярдәме күрсәтү системасын үстерү күздә тотыла;

- гамәлдәге законнарға, башка норматив хокукый актларга үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту, юл хәрәкәтен оештыру өлкәсендә кагыйдәләр, стандартлар, техник нормалар һәм башка норматив документлар эшләү, машина йөртүчеләргә транспорт чаралары белән идарә итү хокукы алу һәм укуту; пассажирлар йөрткәндә һәм йөк ташыганда юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү, транспорт һәм юл хужалыгы объектларын, продукциясен һәм хезмәтләрен мәжбүри сертификацияләү; юл хәрәкәте иминлеген тәмин итүгә бәйле эшчәнлекне лицензияләү;

- юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозуны теркәү оператив-техник чараларны, машина йөртүчеләрне эзерләү һәм аларның торышын, транспорт чараларын эксплуатацияләү, юллар төзү һәм эксплуатацияләүне диагностикалау приборларын һәм чараларын эшләү һәм керту.

Юлларның һәм юл корымаларының сакланышын тәмин итү өчен куркыныч, зур габаритлы һәм авыр йөкләр ташуны контрольдә тоту буенча нәтижәле чаралар системасын эшләргә һәм юл челтәрен үлчәү контроле пунктлары белән тәмин итәргә кирәк.

Бу өлкәдә тизйөрешле хәрәкәт режимнарына, машина йөртүчеләрнең һәм пассажирларның куркынычсызлык каешларын һәм мотошлемнарны куллануға контрольне көчәйтү, исерек яисә наркотиктан исергән хәлдә машина йөртүчеләрне ачыклау буенча бурычлар өстенлекле булып тора.

Тулаем алганда, контроль-күзәтчелек органнарының юл хәрәкәте буенча эшен камилләштерү түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- хәрәкәт куркынычсызлыгы өлкәсендә контроль һәм күзәтчелек системасын камилләштерү буенча норматив-хокукый һәм оештыру документларын эшләү һәм раслау;

- ЮХИДИ бердәм мәгълүмати-эзләү системасын керту;

- автотранспорт чаралары хәрәкәтен мониторинглау һәм анализлау системасын оештыру, транспорт хәрәкәте тыгыз участкаларны, концентрация урыннарын ачыклау;

- кышкы чорда юлларны карап тотуны оештыруны, контрольдә тотуны һәм техник тәмин итүне камилләштерү;

- дәүләт техник карау станцияләре контролерларын эзерләү һәм яңадан эзерләү программасын эшләү һәм тормышка ашыру;

- социаль мәсьәләләрне хәл итү (ЮХИДИ хезмәткәрләре өчен торақ төзү һәм сатып алу, ЮХИДИ ветераннарына матди ярдәм күрсәтү һ. б.)

Хезмәткәрләренең контроль-күзәтчелек эшчәнлегенә нәтижәле аларның техник тәмин ителеше дәрәжәсенә бәйле.

5 проект. Фәнни-тикшеренү һәм тәжрибә-конструкторлык эшләре

Программа чараларын тормышка ашыруның югары нәтижәле генә ирешү һәм юл-транспорт һәлакәтләрен кисәтү буенча эш сыйфатын арттыру өчен юл хәрәкәте иминлеге системасының бөтен эшчәнлегенә юл хәрәкәтен оештыру турында иң заманча белемнәргә һәм юл-транспорт һәлакәтләрен кисәтү эшен камилләштерү, юл челтәрен формалаштыру, транспорт хәрәкәте иминлеге һәм башка белем өлкәләре арасында үзара бәйләнешкә нигезләнәргә тиеш.

Юл хәрәкәте иминлеге буенча фәнни тикшеренүләр гамәли булып тора. Алар юл-транспорт һәлакәтләрен булдырмауда яки аларның санын киметүдә нәтижәле булырга мөмкин, дип санала. Эгәр дә юл-транспорт һәлакәтләре мөһим социаль-иқтисади проблема дип танылмаса, фәнни тикшеренүләрне аклау кыенрак булыр иде.

Шунысын да билгеләп үтәргә кирәк, фәнни тикшеренүләрнең беренче максаты юл-транспорт һәлакәтләрен булдырмау түгел, ә белем алу. Әмма бу белемнәр юл-транспорт һәлакәтләрен булдырмауда әһәмиятле булырга мөмкин. Ничек кенә булмасын, шуны ышанып әйтәргә була: фәнни тикшеренүләрнең сыйфаты югарырак булган саен, аның карарлар кабул итүгә йогынтысы зуррак.

Бу өлкәдә фәнни-тикшеренү эшләренең нигезе булып, мәсәлән, түбәндәгеләр тора:

- аеруча авыр нәтижеләргә китергән юл-транспорт һәлакәтләренең сәбәпләрен комплекслы тикшерү;
- юл-транспорт һәлакәтләренең торышы һәм проблемалары мониторингы;
- ижтимагый фикер мониторингы;
- юл-транспорт һәлакәтләре күрсәткечләрен дәүләт исәбенә алу системасын камилләштерү буенча методик рекомендацияләр эшләү;
- юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозучы машина йөртүчеләрне яңадан эзерләү буенча укыту-программа документациясен эшләү;
- авто/транспорт чараларын йөртүчеләрен эзерләүче укытучыларның квалификациясен күтәрү буенча уку-укыту планнарын һәм программаларын эшләү;
- автотранспорт чараларын йөртүчеләрне эзерләүнең инновацион технологияләрен эшләү;
- хәзерге вакытта психологик аспектларны исәпкә алмыйча, жәмгыять эшчәнлегенең бер генә өлкәсендә дә нәтижеләргә ирешеп булмый.

Юл хәрәкәте өлкәсе дә искәrmә булып тормый, аның уңышы күп очракта кешегә, аның осталыгына, күнекмәләренә, психика үзенчәлекләренә һәм халәтенә бәйле. Барлык юл-транспорт һәлакәтләренең 3/4 транспорт чараларын йөртүчеләр гаебе белән, аларның табигый яки хезмәт эшчәнлеге барышында алынган психофизиологик сыйфатларына, агымдагы психик яки физик халәте бозылуга, психик эшчәнлек процессында тоткарлыкларга бәйле хаталары нәтижәсендә килеп чыга.

Транспортта аварияне киметүгә юнәлдерелгән иң нәтижәле чараларның берсе – йөртүче һөнәренә кандидатларны да, аларның эш үзенчәлекләрен билгеләгәндә (такси, автобуслар, йөк транспорты, куркыныч яки аеруча кыйммәтле йөк ташу, еракка ташу һ.б.) машина йөртүчеләрне дә психофизиологик сайлап алу. Галимнәр тарафыннан машина йөртүче өчен һөнәри яктан мөһим булган сыйфатлар ачыкланган, аларга шөгыйльләнәп ирешеп булмый, компенсацияләнми һәм аларның булмавы машина йөртүче булу мөмкинлеген шик астына куя. Алдынгы автомобиль илләренең транспорт психологлары бәяләвенчә, психофизиологик сайлап алуны кертү юл-транспорт һәлакәтләре санын 20%ка киметергә мөмкин.

Шунысын да билгеләп үтәргә кирәк, гамәлдәге кадрлар агентлыклары инде хәзер үк персоналны, шул исәптән машина йөртүчеләрне сайлау буенча хезмәт тәкъдим итә. Шул ук вакытта алар психологик портрет төзү белән генә чикләнәләр, бу машина йөртүчеләр өчен житәрлек түгел, чөнки безне, барыннан да элек, аның командада нинди булуы түгел, ә юл-транспорт һәлакәтенә элэгү ешлыгы кызыксындыра.

Эшкә урнашканда психодиагностика кертү шулай ук уңай фактор булып тора, ул машина йөртүчеләрнең җаваплылыгын һәм дисциплинасын арттыра, кадрлар агымын киметә, бу юл-транспорт һәлакәтләрендә чагылыш тапмый калмый.

4. ПРОГРАММАНЫ ФИНАНСЛАУ

Программаны финанслауның гомуми күләме 300 мең сум тәшкил итә.

Муниципаль бюджетлардан финанслар белән идарә итүче – авыл җирлеге Башлыгы, район Башлыгы.

Әлеге финанслау күләмнәре тиешле финанс елына бюджетларны формалаштырганда төгәлләштерелергә тиеш.

Моннан тыш, мөмкинлек булган саен район бюджеты акчалары, максатчан һәм ирекле иганәләр җәлеп ителәчәк.

5. ПРОГРАММАНЫ ТОРМЫШКА АШЫРУ МЕХАНИЗМНАРЫ

Әлеге Программа 2018-2024 елларга Россия Федерациясендә юл хәрәкәте иминлеге стратегиясен раслау турында» Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2018 елның 8 январендәге 1-р номерлы күрсәтмәсе, «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү чаралары турында» Татарстан Республикасы Президентының 2014 елның 06 декабрендәге 1115-ПУ номерлы Указы, «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген арттыру, юл-транспорт һәлакәтләрен кыскарту һәм аларның нәтижәләрен киметү чараларын гамәлгә ашыру турында»

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2023 елның 19 декабрендәге 1646 номерлы карары нигезендә гамәлгә ашырыла.

6. ТРАНСПОРТ ЧАРАЛАРЫ ХУЖАЛАРЫНЫҢ ГРАЖДАНЛЫК ЖАВАПЛИЛЫГЫН ИМИНИЯТЛӘШТЕРҮ

Зыян күрүчеләр транспорт чараларынан файдаланганда, аларның тормышына, сәламәтлегенә һәм мөлкәтенә китерелгән зыянны каплау хокукларын яклау максатында, күрсәтелгән федераль закон белән транспорт чаралары хужаларының гражданлык жаваплылыгын мәжбүри иминиятләштерүнең (алга таба – мәжбүри иминиятләштерү) хокукый, икътисадый һәм оештыру нигезләре билгеләнә.

Мәжбүри иминиятләштерүнең төп принциплары булып тора:

- күрсәтелгән федераль законда билгеләнгән чикләрдә зыян күрүчеләрнең тормышына, сәламәтлегенә яисә мөлкәтенә китерелгән зыянны каплау гарантиясе;

- транспорт чаралары хужаларының гражданлык жаваплылыгын иминиятләштерүнең гомуми һәм мәжбүри булуы;

- Россия Федерациясе территориясендә күрсәтелгән Федераль закон белән билгеләнгән гражданлык жаваплылыгын иминиятләштерү бурычын үтәмәгән транспорт чараларын кулланмау, транспорт чаралары хужаларының юл хәрәкәте иминлеген арттыруда икътисадый кызыксынуы.

Транспорт чаралары хужалары элге Федераль законда билгеләнгән шартларда, тәртиптә һәм аның нигезендә иминиятләүчеләр сыйфатында транспорт чараларынан файдаланганда башка затларның тормышына, сәламәтлегенә яки мөлкәтенә зыян килү нәтижәсендә килеп чыгарга мөмкин булган гражданлык жаваплылыгын үз хисабына иминиятләштерергә тиеш.

Мәжбүри иминият килешүе төзелә торган шартлар Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан чыгарыла торган мәжбүри иминиятләштерү кагыйдәләрендә булган мәжбүри иминият шартнамәсенә типлаштырылган шартларына туры килергә тиеш.

Транспорт чарасы хужасының Россия Федерациясе территориясендә транспорт чарасыннан файдаланганда зыян күрүчеләрнең тормышына, сәламәтлегенә яисә мөлкәтенә зыян килү аркасында барлыкка килгән йөкләмәләр буенча гражданлык жаваплылыгы куркынычы белән бәйле мөлкәт мәнфәгатьләре мәжбүри иминият объекты булып тора.

Транспорт чаралары хужалары тарафыннан мәжбүри иминиятләштерү мәжбүри иминият шартнамәләре төзү юлы белән гамәлгә ашырыла.

Мәжбүри иминият шартнамәләрендә транспорт чаралары хужаларының гражданлык жаваплылыгы иминиятләштерелгән транспорт чаралары күрсәтелә.

Мәжбүри иминият килешүе буенча транспорт чарасы хужасының, шулай ук транспорт чарасын законлы нигездә файдаланучы башка кешенең граждан жаваплылыгы иминиятләнә.

Мәжбүри иминият шартнамәсе төзегәндә, иминиятче иминиятләүчегә иминият полисы һәм дөүләт үрнәгендәге махсус билге тапшыра. Мәжбүри иминиятне гамәлгә ашыруны раслаучы документ булып иминият полисы тора.

Зыян күрүчеләр таләбе буенча компенсация түләүләре гамәлгә кую документлары нигезендә һәм 2002 елның 25 апрелендәге 40-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә эшләүче иминиятчеләрнең һөнәри берләшмәсе тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Зыян күрүчеләр һәм иминиятчеләрнең һөнәри берләшмәсе арасындагы компенсация түләүләре уңаеннан мөнәсәбәтләрдә аналогия буенча мәжбүри иминият шартнамәсе буенча файда алучы белән иминиятләштерүче арасындагы мөнәсәбәтләр өчен Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән кагыйдәләр кулланыла. Тиешле нигезләмәләр Федераль законда башкасы каралмаганга һәм мондый мөнәсәбәтләрнең асылынан башкасы килеп чыкмаганга кулланыла. Шулай ук вакытта күрсәтелгән компенсация түләүләре иминиятче һәм (яки) зыян өчен жаваплы зат тарафыннан китерелгән зыянны өлешчә каплауга тигез суммага кими.

Транспорт чаралары хужаларының иминиятләштерү буенча күрсәтелгән Федераль закон белән билгеләнгән бурычларын үтәүне контрольдә тоту милиция тарафыннан транспорт чараларын теркәү, Дөүләт техник күзәтүен оештырганга һәм юл хәрәкәте кагыйдәләрен үтәүне контрольдә тоту өлкәсендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашырганга, шулай ук юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү өлкәсендә норматив хокукый актларны теркәгәндә башкарыла. Транспорт

чарасын йөртүченең үзе белән мәжбүри иминият полисы булырга һәм аны тикшерү өчен Россия Федерациясе законнары нигезендә вәкаләтле милиция хезмәткәрләренә тапшырырга тиеш.

Россия Федерациясе территориясендә элге Федераль закон белән билгеләнгән гражданлык җаваплылыгын иминиятләү буенча йөкләмәне үтәмәгән транспорт чараларын файдалану тыела. Күрсәтелгән транспорт чараларына карата дөүләт техник каравы һәм теркәве үткәрелми.

7. ПРОГРАММАНЫ ТОРМЫШКА АШЫРУ НӘТИЖӘЛЕЛЕГЕН БӘЯЛӘУ ҺӘМ СОЦИАЛЬ-ИКТІСАДЫЙ НӘТИЖӘЛӘРЕ

Программаны тормышка ашыру нәтижәсендә Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Иске Дөреш авыл жирлегенә юлларында аварияләр һәм юл-транспорт һәләкәтләрендә һәләк булучылар саны кимү, юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү белән идарә итү системасын, юл хәрәкәтендә катнашучылар белән эшләү буенча дөүләт сәясәтен камилләштерү, транспорт чараларының конструктив һәм эксплуатацион куркынычсызлыгын арттыру, Иске Дөреш авыл жирлегендә юл хәрәкәтен оештыруны камилләштерү, юл чөлтәрендә имин хәрәкәт шартларын тәмин итү, юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү өлкәсендә контроль-күзәтчелек эшчәнлеген камилләштерү, юл хәрәкәтендә катнашучылар өчен оператив радиоэлемтә булдыру һәм госпитальгә кадәрге этапта юл-транспорт һәләкәтләрендә зыян күрүчеләргә ярдәм күрсәтү сыйфатын күтәрү көтелә.

Күпчелек очракта алынган нәтижәләргә нинди дә булса дөреш теоретик нигез бирү дә шулай ук авыр. Бигрәк тә оештыру чараларының юл хәрәкәтендә катнашучыларның үз-үзләрен тотышы моделенә йогынтысы аз өйрәнелгән. Һәм монның үрнәге булып жәяүлеләр юллары тора. Бу чара нәтижәсендә юл-транспорт һәләкәтләре санындагы нинди дә булса үзгәрешне исбатлау авыр. Хәтта жәяүлеләр юлы саны артса да, бу жәяүлеләрнең барысы да алардан файдаланачак, ә автомобильчеләр тизлекне алар янында киметәчөк дигән сүз түгел. Мондый чаралар буенча, бәлки, юл хәрәкәтендә катнашучыларның үз-үзләрен тотышы модельләренә башка үзгәрешләре буенча булган материалларда бушлыклар бар. Шуңа күрә китерелгән аңлатмалар шактый дөреш булырга мөмкин, әмма алар мөмкин булган, ләкин документлаштырылмаган аңлатмалар турында гипотезлар гына.

Россия Федерациясе Хөкүмәтенә 1998 елның 4 декабрендәге 1441 номерлы карары белән расланган Россия Федерациясе автомобиль юлларының озынлыгы, техник торышы буенча Юл хәрәкәте иминлегенә күрсәткечләрен дөүләти исәпкә алу кагыйдәләре нигезендә 02.02.2000 һәм 27.08.2015 еллардагы үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән юл-транспорт һәләкәтләренә торышын бәяләү буенча түбәндәге индикаторларның дөүләт исәпкә алынуы гамәлгә ашырыла:

- хәрәкәт составы туктап тору өчен мәйданчыклар, шул исәптән туклану, сәүдә, ашыгыч медицина ярдәме һәм жир катламынан читтә урнашкан автотранспорт тукталышларының башка урыннарында ял итү һәм кыска вакытлы тукталыш өчен мәйданчыклар саны;

- тротуарлар һәм каты өслеккә жәяүлеләр юллары озынлыгы;

- автобус тукталышлары саны;

- бер дәрәжәдә тоташу һәм киселешү урыннары саны (гади жиһазландырылмаган тоташулар һәм киселешләр, өлешчә каналларга бүленгән тоташулар һәм икенче дәрәжәле юлда юнәлдерелгән утраулар белән киселешләр, тулысынча каналларга бүленгән киселешләр һәм ике юлда да юнәлдерелгән утраулар белән тоташулар, бөжралы киселешләр);

- төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре таләпләренә туры китереп урнаштырылган каты өслеккә (капиталь, жиңеләйтелгән һәм күчеш) төп юлга чыгу һәм керү урыннары саны;

- барлык типтагы күчмә-тизлек полосалары, шул исәптән чөйсыман, параллель, бүленү полосасы белән параллель, параллель булмаган яки кәкрә сызыклы полосалар саны;

- кытыршы өслеккә юл катламының озынлыгы (макро- һәм микрокытыршылыкны тәмин итүче сайланган гранулометрик состав белән юл катламының беренче өслеген эшкәртү);

- ныгытылган юл читләре (сул һәм уң як), шул исәптән асфальтобетон, цемент-бетон, таш материаллар белән, үләннәр чөчеп ныгытылган юл читләренә озынлыгы;

- барьер һәм парапет тибындагы коймалар озынлыгы (төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре нигезендә беренче төркем коймалары);

- сигнал баганалары саны;

- ясалма корылмаларда һәм бордюр ташларында отбойлы брусның югары тәгәрмәче озынлыгы;

- горизонталь (юл өслегенә төшерелә торган линияләр, язулар, уklar һәм башка билгеләмәләр) һәм вертикаль (күперләр, юлүткәргечләр, парапетлар, киртәләр, бордюрлар һәм башка юл корылмалары һәм юл элементларына төшерелә торган линияләр һәм билгеләмәләр) булу;

- расланган дислокация нигезендә юл билгеләре һәм күрсәткечләр саны;

- стационар яктырту жайланмалары саны;

- төрле дәрәжәләрдә жәяүлеләр кичүе саны;

- тимер юллар һәм хисап бирүче оешма балансында булган автомобиль юллары кисешкән урыннарда төрле дәрәжәдә транспорт развязкалары саны;

- машина йөртүчеләрне эзерләү сыйфаты һәм башка юл хәрәкәтендә катнашучыларның юлларда үз-үзләрен тотышы культурасы;

- отвод полосасында һәм юл бие полосасында сервис объектлары саны (автозаправка станцияләре, мотельләр, кемпинглар, техник хезмәт күрсәтү станцияләре, башка сервис объектлары);

- Россия Федерациясе автомобиль юлларында юл-транспорт һәлакәтләрен исәпкә алу һәм анализлау кагыйдәләре нигезендә ачыкланган юл-транспорт һәлакәтләре концентрациясе участоклары саны;

- юл-транспорт һәлакәтләре концентрациясе участокларын бетерү өчен юл эшләре башкарылган участоклар саны;

- юридик һәм физик затларныкы булган трамвай һәм троллейбуслар саны;

- юлларның сыйфаты һәм аларның кулланучылар шартларына туры килүе.

Юл-транспорт һәлакәтләренең гомумиләштерелгән индикатив күрсәткечләре сыйфатында кабул ителә:

- 1 кв.м. майданда гомуми файдаланудагы юлларның озынлыгы, километрларда;

- асфальт-бетон өслекле юлларның гомуми файдаланудагы юлларның гомуми озынлыгына нисбәте; %ларда;

- асфальт-бетон өслекле юллар белән гомуми файдаланудагы юллар челтәренә кадәр элементәсе булмаган торак пунктларның чагыштырма зурлыгы, процентларда,

- авыл хужалыгы предприятиеләренең үзәк утарлары;

- калган торак пунктлар.

Әлеге программаны тормышка ашыру нәтижәсендә көтелә:

- районда юллардагы аварияләрне киметү һәм ел саен юл-транспорт һәлакәтләренең индикатив күрсәткечләрен киметү, бу, һичшиксез, юл-транспорт һәлакәтләренең гомуми саны картинасында чагылыш табачак:

- юл-транспорт һәлакәтләре нәтижәсендә жәрәхәт алуучылар һәм һәлак булучылар саны, нәтижәләренең авырлыгы;

- юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү өлкәсендә дүләт идарәсе системасын һәм юл хәрәкәтендә катнашучылар белән эшләүдә дүләт сәясәтен камилләштерү;

- транспорт чараларының конструктив һәм эксплуатацион иминлеген арттыру;

- шәһәрдә юл хәрәкәтен оештыруны камилләштерү;

- юлларда имин хәрәкәт шартларын тәмин итү;

- юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү өлкәсендә контроль-күзәтчелек эшчәнлеген камилләштерү;

- хәрәкәттә катнашучылар өчен оператив радиоэлемент системасын булдыру һәм юл-транспорт һәлакәтләрендә зыян күрүчеләргә госпитальгә кадәрге этапта ярдәм күрсәтү сыйфатын күтәрү

Башка чыганаclar: банкларның максатчан кредитлары, программаны тормышка ашыруда катнашучыларның взнослары, фондлар һәм ижтимагый оешмалар акчалары, эшмәкәрлек структуралары чаралары, иганәче чаралары һ.б.

**2025-2027 елларга Иске Дөреш авыл жирлеге буенча
юл хәрәкәте иминлеген арттыру
ПРОГРАММАСЫ**

№ п/п	Объектларның исеме	Егәрлек	Финанслау чыганаclarы			Искәрмә
			Жирле бюджет, мең сумда			
			2025	2026	2027	
1	Авыл эчендәге юлларны төзү, ремонтлау һәм реконструкцияләү					
1.1	Иске Дөреш авылы Г.Тукай урамындагы юл чокырларын ремонтлау	1,0 км		100,0		ЖБ
1.2	Иске Дөреш авылы Ленин урамындагы юл чокырларын ремонтлау	1,5 км			100,0	ЖБ
1.3	Иске Дөреш авылы К.Маркс урамындагы юл чокырларын ремонтлау	0,6 км	100,0			ЖБ
2	Торак пунктларда тукталыш павильоннары урнаштыру					
3	Торак пункттагы гомуми белем бирү учреждениеләре каршындагы балалар автомобиль мәйданчыклары:					
4	«Ясалма тигезсезлек» урнаштыру					
5	Юлларның йөрү өлешен билгеләү					
6.	Авыл жирлегендә юл билгеләре кую					
7.	Юл яны сервисы объектлары булган участокларда юлларны яктырту					
8.	Металл киртә урнаштыру					
9.	Торак пунктларда юл хәрәкәтен оештыру проекты					
	Итого					

Программаны финанслауның гомуми күләме 300 мең сум тәшкил итә